USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Evy Šonkové a soudců Tomáše Kocourka a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobkyně: **T. T. H.**, zastoupená Mgr. Filipem Dusem, advokátem se sídlem Varšavská 714/38, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 6. 2023, č. j. OAM-606/LE-BE01-HA15-2023, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2023, č. j. 40 Az 10/2023-67,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Filipu Dusovi, advokátovi, **se přiznává** odměna ve výši 3 400 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto usnesení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně odcestovala v roce 2020 za prací na Ukrajinu, odkud po začátku války v dubnu 2022 odjela do bezpečí a z vlaku vystoupila náhodně v České republice. Cestovní doklad ani povolení k pobytu neměla, ale našla si zde práci i bydlení. V květnu 2023 v souvislosti s řízením o vyhoštění požádala o mezinárodní ochranu.

[2] Žalovaný žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. a) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, protože žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany požádala pouze z ekonomických důvodů. Uvedla totiž, že chce v ČR zůstat, aby si vydělala na úhradu dluhu, který má ve Vietnamu, a na hledání své dospělé sestry.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného brojila žalobkyně žalobou, kterou krajský soud zamítl. Z tvrzení žalobkyně ve správním řízení podle krajského soudu vyplývá, že její motivace k podání žádosti o mezinárodní ochranu byla čistě ekonomická. Neuvedla žádné důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu ani hrozbu vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 téhož zákona. Pouze z obecné zmínky o tom, že si chce v ČR vydělat peníze na úhradu dluhu, kterou uvedla při poskytnutí údajů pro podání žádosti o mezinárodní ochranu, nemohl žalovaný dovozovat, že by mohla být ve Vietnamu vystavena násilí ze strany nestátních subjektů jako věřitelů, před nimiž by jí stát nemusel být ochoten či schopen poskytnout ochranu. Při následném pohovoru se navíc o dluhu nezmínila.

[4] V průběhu soudního řízení uvedla žalobkyně nové skutečnosti, zejména že jí v případě návratu do Vietnamu hrozí újma na zdraví či na životě ze strany nestátních subjektů vymáhajících její dluh. Před nimi jí stát nemusí být schopen či ochoten poskytnout ochranu. Dále sdělila, že byla obětí pracovního vykořisťování, či dokonce závažnějších trestných činů, když jí zaměstnavatel na Ukrajině zabavil cestovní pas společně s ukrajinským vízem a určoval, kde bude pracovat, přičemž během pobytu na Ukrajině byla většina z jí vydělané částky posílána přímo do Vietnamu k úhradě dluhu. Považuje se za osobu zvláště zranitelnou i kvůli své nízké orientaci v administrativních záležitostech. Přestože byla o možnosti požádat o mezinárodní ochranu poučena, představu o skutečnostech, které mohou být relevantní, neměla.

[5] Krajský soud považoval tvrzení o pracovním vykořisťování či závažnějších trestných činech na Ukrajině za nevěrohodná vzhledem k tomu, co žalobkyně říkala ve správním řízení. Důvod změny tvrzení viděl krajský soud pouze ve snaze získat příznivější postavení v řízení o mezinárodní ochraně. Nadto by tato tvrzení žalobkyni nemohla v řízení o mezinárodní ochraně přinést příznivější postavení, neboť podstatná je hrozba pronásledování či újma po návratu do Vietnamu.

[6] Nová tvrzení o nebezpečí vážné újmy související s dluhem žalobkyně ve Vietnamu považoval krajský soud za nekonkrétní a nevěrohodná. Žalobkyně po celou dobu soudního řízení neuvedla nic bližšího ohledně toho, jakému konkrétnímu nebankovnímu subjektu peníze dluží a jakým konkrétním způsobem dluh vymáhal, či jaké kroky nyní činí. Nespecifikovala ani, čeho přesně se po návratu obává. Její obavy jsou tedy předčasné a ryze hypotetické. Žalobkyně neuvedla, zda se ve Vietnamu obrátila na státní orgány se žádostí o pomoc nebo proč jejich ochranu nemohla využít. Zároveň nepatří mezi zvláště zranitelné žadatele, ani nebyla ovlivněna šokem, traumatem nebo zmatením, kvůli kterému by ve správním řízení neuvedla všechny relevantní skutečnosti. Žalovaný neporušil čl. 8 a 20 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (procedurální směrnice).

II. Argumentace účastníků řízení

[7] Žalobkyně (stěžovatelka) brojí proti napadenému rozsudku kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.). Přesah vlastních zájmů spatřuje v potřebě vyjasnění výkladu čl. 8 procedurální směrnice, zejména otázky, zda vyhodnocení pojmu „*nezbytné informace k podání žádosti o mezinárodní*

ochranu“ se musí provádět s přihlédnutím k individuálním okolnostem případu a osobě potenciálního žadatele.

[8] Ze spisu nevyplývá, že by motivace stěžovatelky pro podání žádosti o mezinárodní ochranu byla čistě ekonomická. Její prohlášení o ztrátě cestovního pasu nejsou rozporná. Přestože uvedla okolnosti značící pracovní vykořisťování, žalovaný se tím dále nezabýval. Tvrzený způsob provádění srážek mezd na Ukrajině za účelem hrazení dluhu přitom podporuje odůvodněnost obav z vymahačů ve Vietnamu. Bližší informace o svých obavách z vymáhání dluhu ve Vietnamu podat nemohla, protože před jejím odjezdem dluh vymáhán nebyl, nyní s věřiteli není v kontaktu, potenciálním terčem jejich nátlaku se stala až kvůli ztrátě výdělku na Ukrajině. Proto se ani dosud nemohla obrátit na vietnamské státní orgány.

[9] Stěžovatelce také nebyly poskytnuty nezbytné informace ohledně žádosti o mezinárodní ochranu ve smyslu čl. 8 procedurální směrnice. Sama během pohovoru zmínila, že institutu mezinárodní ochrany nerozumí. Poučení poskytnuté žalovaným tedy zjevně nebylo řádně přeloženo, nebo pochopeno. Stěžovatelka tak nevěděla, které informace jsou relevantní a které nikoli. Žalovaný k věci přistupoval pouze formálně a zároveň pohovor nevedl aktivním způsobem, aby odpovědi stěžovatelky rozvíjel, a nijak nezohlednil její neznalost možných důvodů pro udělení mezinárodní ochrany. Na hrozbu újmy či pronásledování v případě návratu se nezeptal.

[10] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry krajského soudu. Během správního řízení vycházel ze všech skutečností, které stěžovatelka uvedla. Po celou dobu však netvrdila jiné než ekonomické důvody. O problémech s věřiteli se zmínila až v řízení před krajským soudem, přičemž krajský soud dospěl ke správnému závěru, že tato tvrzení jsou nekonkrétní, nevěrohodná, předčasná a hypotetická.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Při posuzování kasační stížnosti NSS hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Jedná se však o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, a v souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. je proto nejprve nutné posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Není-li tomu tak, NSS kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního kasační soud podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, *Ostapenko*, v němž vymezil podmínky, za kterých je kasační stížnost přijatelná. Dovodil, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou NSS; 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; 4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Ve věci stěžovatelky však žádný tento případ není naplněn.

[12] Přesah vlastních zájmů namítaný stěžovatelkou ve vztahu k výkladu čl. 8 procedurální směrnice přijatelnost kasační stížnosti nezakládá. Otázka, zda při výkladu

pojmu *„nezbytné informace k podání žádosti o mezinárodní ochranu“* je třeba přihlédnout k individuálním okolnostem případu a osobě žadatele (ve vztahu k možnému nepochopení institutu mezinárodní ochrany), není v této věci sporná, resp. žalovaný ani krajský soud odlišný názor nezastávají.

[13] Žadatel musí v řízení o udělení mezinárodní ochrany nejprve tvrdit existenci důvodů relevantních z hlediska mezinárodní ochrany. Správní orgán je následně povinen zjistit skutečný stav věci v rozsahu důvodů, které žadatel uvedl. Není ovšem jeho úkolem za žadatele tyto důvody domýšlet (viz rozsudek NSS ze dne 20. 11. 2003, č. j. 2 Azs 27/2003-59, č. 181/2004 Sb. NSS). Judikatura dospěla k závěru, že pokud žadatel uvádí pouze důvody ekonomické, nemůže namítat, že správní orgán nezjistil přesně a úplně skutkový stav, pokud nezjišťoval důvody jiné, žadatelem neuvedené (viz rozsudky NSS ze dne 18. 12. 2003, č. j. 5 Azs 24/2003-42, a ze dne 25. 7. 2013, č. j. 2 Azs 5/2013-27). Správní orgán musí žadateli poskytnout během pohovoru dostatečný prostor k tomu, aby všechny důvody své žádosti uplatnil (viz rozsudek NSS ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009-74).

[14] Nejvyšší správní soud se shoduje s krajským soudem, že stěžovatelka nejenže neuvedla žádný důvod relevantní z hlediska mezinárodní ochrany, ale z jejích odpovědí při pohovoru a při poskytnutí údajů pro podání žádosti o mezinárodní ochranu přímo vyplynulo, že její motivy jsou čistě ekonomické. Během pohovoru se přitom žalovaný dotazoval stěžovatelky, co ji vedlo k příchodu do ČR, proč a z jakých důvodů žádá o udělení mezinárodní ochrany, zda měla ve Vietnamu problémy se stáními nebo bezpečnostními orgány, zda uvedla všechny důvody pro žádost o mezinárodní ochrany a vyzval ji navíc, zda nechce uvést nějaké skutečnosti, které by žalovaný měl vzít v potaz při posuzování žádosti. S ohledem na obsah odpovědí žalovaný stěžovatelce poskytl dostatečný prostor k uplatnění všech důvodů žádosti.

[15] I kdyby stěžovatelka zcela nepochopila institut mezinárodní ochrany, ale zároveň se obávala návratu do své země původu, lze předpokládat, že by tuto okolnost uvedla během pohovoru, kde k tomu dostala od žalovaného příležitost. Bez ohledu na její domněnky o podmínkách pro udělení mezinárodní ochrany jí muselo být zřejmé, že její obavy z návratu do země původu mohou hrát při posouzení její žádosti vliv. Krajský soud nepochybil, když neshledal postup žalovaného při zjišťování důvodů podání žádosti o mezinárodní ochranu vadným a skutečnosti sdělené během správního řízení, jakož i později v řízení před soudem hodnotil z pohledu jejich věrohodnosti, relevance apod.

[16] Nejvyšší správní soud již judikoval, že polemika stěžovatelky s právními závěry krajského soudu, které zjevně nejsou v příkrém rozporu se skutkovými zjištěními, není důvodem přijatelnosti kasační stížnosti (usnesení NSS ze dne 13. 5. 2020, č. j. 2 Azs 391/2019-32, bod 12). Neuvedla-li stěžovatelka ve správním řízení azylově relevantní potíže či obavy, nelze žalovanému vytýkat nedostatečné zjištění skutkového stavu, případně nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí (usnesení NSS ze dne 10. 12. 2020, č. j. 7 Azs 250/2020-33, bod 8, nebo ze dne 22. 9. 2021, č. j. 2 Azs 161/2021-29, bod 12).

[17] Lze dodat, že Nejvyšší správní soud se opakovaně situací vietnamských dlužníků žádajících o azyl zabýval (srov. usnesení ze dne 6. 1. 2022, č. j. 5 Azs 61/2020-30, nebo ze dne 25. 9. 2023, č. j. 5 Azs 99/2023-31, či ze dne 19. 10. 2023, č. j. 10 Azs 219/2023-32 a další).

Dospěl přitom k závěru, že ve Vietnamu jsou reálně zajištěny mechanismy účinné ochrany například u policie či jiného státního orgánu a že vietnamská legislativa postihuje případy lichvy. NSS uvedl, že je-li ve Vietnamu státními orgány postihována nejenom lichva, ale i samotné nelegální poskytování půjček (příjemce těchto půjček je považován za oběť trestného činu), nelze bez dalších konkrétních informací předpokládat, že dlužník nebude ze strany státních orgánů chráněn před výrazně závažnějším jednáním, které by spočívalo v násilném vymáhání těchto pohledávek (srov. usnesení č. j. 5 Azs 99/2023-31, bod 21). V této věci je však klíčové, že stěžovatelka žádné konkrétní informace stran svého zadlužení nepředložila. Proto nelze než uzavřít, že se může případně domáhat ochrany před věřiteli přímo v zemi původu. Skutečnost, že stěžovatelka není v kontaktu s nebankovními věřiteli a že nedokáže pojmenovat konkrétní podobu jejich nátlaku, svědčí naopak o tom, že její obavy jsou předčasné a hypotetické, jak správně uvedl krajský soud. Neshledal-li důvod pro zrušení rozhodnutí o zjevné nedůvodnosti žádosti o mezinárodní ochranu, nemá NSS, co by jeho posouzení vytknul.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[18] Ze shora uvedených důvodů dospěl NSS k závěru, že kasační stížnost podmínky přijatelnosti nesplňuje. Kasační stížnost proto podle § 104a s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Ačkoli byla kasační stížnost odmítnuta, což je situace, na kterou obecně pamatuje § 60 odst. 3 s. ř. s., k odmítnutí pro nepřijatelnost dochází na základě zjednodušeného věcného posouzení případu (usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS), a proto je namístě rozhodnout o náhradě nákladů řízení podle úspěchu ve věci. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný měl ve věci plný úspěch, avšak nevznikly mu žádné náklady nad rozsah jeho úřední činnosti, a proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[20] V řízení před krajským soudem byl stěžovatelce ustanoven zástupcem Mgr. Filip Dus, přičemž toto zastoupení trvá s ohledem na § 35 odst. 10 s. ř. s. i v řízení před NSS. Odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů hradí ustanovenému zástupci stát. NSS přiznal zástupci stěžovatelky odměnu za jeden úkon právní služby, a to sepis kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Výše odměny za jeden úkon právní služby činí 3 100 Kč (§ 7 bod 5 advokátního tarifu). K tomu náleží zástupci stěžovatelky paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Částka v celkové výši 3 400 Kč bude zástupci stěžovatelky vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. března 2024

Eva Šonková
předsedkyně
senátu